

УДК 636.2:636.1

Кінцал Ю.А., аспірант*

Житомирського національного агроекологічного університету

**ВПЛИВ МАТЕРІВ, РОДОНАЧАЛЬНИЦЬ РОДИН НА
ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ «ВЕРТИКАЛЬНОЇ» СТРУКТУРИ СТАДА**

Анотація. Розглядається питання деяких особливостей створення генеалогічної структури при виведенні нових порід сільськогосподарських тварин, і значення матерів, родоначальниць родин на процес формування «вертикальної» структури стада.

Ключові слова: порода, родина, апробація, використання, селекція.

У період реформування аграрного сектора України особливе значення має збереження генофонду високопродуктивних корів та їх раціональне використання [8].

У історичному аспекті процеси породоутворення і зокрема, розведення за лініями, а згодом і за родинами, одержали теоретичне обґрунтування на основі досягнень біології та практики. У селекції враховують не лише показники окремих маток, але й загальні селекційні особливості, характерні лише для певних родин [7].

Досить суперечливими є результати досліджень щодо широкого використання родоначальниць у процесі формування родин, що підтверджується практикуванням формування родин упродовж трьох або чотирьох поколінь [3].

Створення і оцінка родин за основними господарсько-корисними показниками і врахування підбору ліній до родин, ефекту схрещування та інше є першочерговим завданням сьогодення. Селекційна робота має бути спрямована на виділення і оцінку родин які мають породне значення, що дає змогу більш оптимізовано сформувати генеалогічну структуру породи; виділити групу матерів майбутніх бугаїв-плідників [6,9].

Виходячи з цього поставлена мета доповнити концептуальні підходи щодо впливу родоначальниць на формування «вертикальної» структури стада.

Методика досліджень. Науковий аналіз проведених досліджень А.П.Баранчуком [1], М.М.Майборо도로ю [6], В.М.Макаровим [7] та ін.. потребує систематизації та наукового обґрунтування.

Результати досліджень. Материнський організм має великий вплив на своїх нащадків. Від організму матері залежить збереженість приплоду, його інтенсивність росту і розвитку телят в підсисний період та резистентність до захворювань.

Материнський ефект пов'язують з цитоплазматичною спадковістю. В той час коли батьківські гамети складаються в основному з ядерної речовини, а жіночі ще й з цитоплазми, в якій проходять процес передачі інформації, синтез РНК, що не залежить від генів [1].

Тому генетично контрольовані ознаки потомства, ще до запліднення визначаються материнським генотипом і успадковуються за материнським типом (матроклінія) [3].

*Науковий керівник, доктор с.-г. наук, професор **Спека С.С.**

Це явище можна використати як базисне положення для теоретичного пояснення поєднуваності певних родин і ліній в межах стада і породи в цілому [4].

Ч. Дарвін писав, що різні особини дуже варіюють по своїй здатності передавати свої спадкові ознаки (індивідуальна потентність) нащадкам. Основні аспекти препотентності сформулював Г. Зеттегастом (1880); вже тоді накопичені факти свідчили, що особини мають різну силу передачі спадковості своїх якостей. Вплив одних плідників прослідковувався на протязі декількох поколінь, а інші не лишали навіть ледь помітних слідів. П.Н. Кулешов вважав що це явище пояснюється частково кровністю тварини, частково індивідуальною його особливістю, а найбільше – правильним підбором батьківських пар [2].

Вищеперераховані явища доводять важливість правильного підбору батьківських пар, значний вплив материнського організму на передачу генетичної інформації, та необхідність виявлення видатних тварин, які мають високу препотентність серед чоловічих і жіночих нащадків.

Насичення м'ясних стад худобою, що успадковувала ознаки видатних родоначальниць, сприяє формуванню високопродуктивних генотипів, формує базис прояву гетерозису при внутріпородному розведенні та кросах.

Для роботи з родинами М. Кравченко і А. Самусенко чітко систематизували типи підбору ліній до родин, і виділили п'ять основних варіантів роботи з ними: однорідно-поглинальний, однорідно-перемінний, різнорідно-поглинальний, інбридинг на родоначальницю родини, розведення ліній в родинах [8].

Для встановлення поєднуваності родин з окремими бугаями порівнювали продуктивність корів родини з напівсестрами по батьках. Адже удосконалення родини залежить не лише від спадкових якостей родоначальниць, а й від поєднуваності тварин родин з окремими плідниками [7].

Успішне використання і удосконалення родин можливе лише при систематичній їх оцінці та відборі кращих з них для максимального розведення [5].

Висновки:

1. Високопродуктивні родини успішно використовуються в селекційній роботі по виведенню і закладанню нових ліній, вони є джерелом для одержання цінних бугаїв-плідників.

2. Вирощування цінних плідників, які стійко передають продуктивність попередніх поколінь, неможливе без селекції за родинами.

3. Успішне використання і удосконалення родин можливе лише при систематичній їх оцінці та відборі кращих з них для максимального розведення.

4. Доцільно проводити апробацію родоначальниць родин на процес формування «вертикальна» структура стада.

Література

1. Баранчук А.П. Влияние особенностей материнского организма на качество потомства: дис...канд.с.-х.наук / А.П. Баранчук. — К., 1972. — 257с.
 2. Віннічук Д.Т. Плодючість симентальських корів родини Ніжної 11 / Д.Т. Віннічук // Розведення і штучне осіменіння ВРХ. — 1982. — Вип.79. — С. 35-38.
 3. Генетико-популяційні процеси при розведенні тварин: підручник / І.П. Петренко, М.В. Зубець, Д.Т. Віннічук, А.П. Петренко. — К.: Аграрна наука, 1997. — 473с.
 4. Кивенко О.М. Значення материнської спадковості у м'ясному скотарстві / О.М. Кивенко // Вісн.аграр.науки. — 2007. —№6. — С. 83-84.
 5. Клочко М. Систематика та оцінка родин корів (на прикладі симентальської породи) / М. Клочко // Молочно-м'ясне скотарство. — 1973. — Вип.32 — С. 24-30.
 6. Майборода М.М. Роль цінних сімейств при закладанні ліній / М.М. Майборода // Тваринництво України. — 1966. — №12. — С. 25-26.
 7. Макаров В.М. Племінна робота з родинами чорно-рябої худоби в племзаводі «Українка» / В.М. Макаров // Молочно-м'ясне скотарство. — 1972. — Вип.28 — С.13-19.
 8. Самусенко А.И. Пути формирования заводских стад симентальского скота в районе племенного скотоводства: дис...канд.с.-х.наук / А.И Самусенко. — К., 1964. — 230с.
 9. Спека С.С. Поліська м'ясна порода великої рогатої худоби : монографія / С.С.Спека. — К.; 1999. — 272с.
-

Аннотация. Рассматривается вопрос некоторых особенностей создания генеалогической структуры при выведении новых пород сельскохозяйственных животных, и значение матерей, родоначальниц семейств на процесс формирования «вертикальной» структуры стада.

Ключевые слова: порода, семья, апробация, использование, селекция.

Abstract. The article covering some of Particularities of creation genealogical structure in developing new breeds of cattle, and the importance of mothers, the ancestor of the families on the process of forming "vertical" structure of the herd.

Key words: rock family, testing, use, selection.